

ДЕПАРТАМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, КУЛЬТУРИ, НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ
ТА РЕЛІГІЙ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

“Цифрова грамотність – новий світ бібліотекаря”

Методичні рекомендації

Хмельницький
2020

УДК 027.625:007

Ц 75

Цифрова грамотність – новий світ бібліотекаря: методичні рекомендації з питань використання цифрових технологій, створення та поширення власного медіаконтенту / О.М.Цегельник ; Департамент інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій Хмельницької облдержадміністрації; обласна бібліотека для дітей імені Т.Г.Шевченка. – Хмельницький, 2020. – 9 с.

Методичні рекомендації розраховані на бібліотекарів для підвищення їхнього рівня медіаграмотності.

Матеріали обговорені на засіданні науково-методичної ради обласної бібліотеки для дітей імені Т.Г.Шевченка.

Протокол № 6 від 8 жовтня 2020 р.

Матеріал підготувала

О.Цегельник

Комп'ютерна верстка

О.Богданова

Відповідальна за випуск

В.Черноус

Сьогодні в умовах цифровізації країни відбуваються зміни в усіх сферах життя. Визначною рисою цього етапу розвитку є стрімке впровадження цифрової техніки і цифрових новітніх технологій. Важливою умовою ефективного використання сучасних технологій є володіння цифровою грамотністю.

Цифрова грамотність – це здатність працювати індивідуально або колективно, використовуючи ресурси, інструменти, процеси і системи, які відповідають за оцінювання інформації, отриманої через медіа-ресурси; створювати, переглядати, поширювати, модифікувати та зберігати інформацію за допомогою комп'ютерів та цифрових технологій.

Сучасна особистість повинна мати сукупність знань, аби вільно орієнтуватись в цифровому просторі. Вона повинна вміти:

- ◆ **користуватися** соціальними мережами, блогами, браузером, чатами, форумами, репозитаріями, різними сервісами, порталами державних та адміністративних послуг, месенджерами, хмарними технологіями, електронною поштою тощо;
- ◆ **скачувати** мобільні додатки, різноманітні програми, текстові файли, відео та аудіофайли, електронні книги та ін.;
- ◆ **створювати** сайти, блоги, чати, презентації, інтерактивні ресурси, документи, таблиці, бази даних, фото та відеоматеріали тощо;
- ◆ **здійснювати** фінансові операції онлайн, купівлю товарів через інтернет-магазини тощо.

А також мати здатність захистити свої персональні дані, акаунти.

Розвиток цифрових технологій ставить перед бібліотеками невідворотну об'єктивну необхідність – вписатися в цифрове середовище. Бібліотека, яка хоче відповідати сучасним вимогам, має поєднувати в собі всі види інформаційних ресурсів на всіх видах носіїв інформації.

Відповідно мають бути підготовлені фонди, технології і кадри. Сучасний бібліотекар – це не тільки знавець літератури та читацьких потреб. Це також спеціаліст в області цифрових технологій, навігатор в електронних ресурсах. Тому він має навчитися створювати і використовувати мультимедійний та інтерактивний контент, щоб задовольняти цифрове покоління читачів.

Для застосування у бібліотечній практиці пропонуємо використовувати найбільш ефективні та безкоштовні веб-сервіси:

- ◆ <http://dalekihory.tilda.ws/>, за допомогою якого можна створити якісну промоцію свого оригінального проекту;
- ◆ https://prezi.com/_eod97hppj9w/presentation/ – для створення мультимедійного та інтерактивного контенту;
- ◆ <https://crello.com/uk/> – безкоштовний онлайн-редактор відео, зображень та анімації для соцмереж та вебу;
- ◆ CamtasiaStudio 7 – для захоплення і запису з екрану монітора відео, а також його редагування у вбудованому редакторі;
- ◆ <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.camerasideas.instahot&hl=uk&gl=US> – це найкраща програма для редагування, монтажу і створення відео та фото для Instagram, де можна додавати власну музику, ефекти і текст на відео, розмивати фон;
- ◆ <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.video.maker&hl=uk&gl=US> – для створення відео з фотографій і музики;
- ◆ <http://headtechnology.com.ua/100-8-bezkoshtovnikh-program-dlya-zapisu-video-z-ekranu-kompyutera.html>,
- ◆ <http://ruszura.in.ua/ihry-i-ihrovi-konsoli/bandicam-prohrama-yaka-dozvolyaje-zapysaty-lyubu-oblast-na-ekrani-pk.html> – для запису екрану;
- ◆ <https://studway.com.ua/infogr-resursi/> – для створення інфографіки;

- ◆ <http://rodak.if.ua/komptech/samost-prez.htm>,
- ◆ <https://support.microsoft.com/uk-ua/office/%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%B2-powerpoint-422250f8-5721-4cea-92cc-202fa7b89617> – для створення презентацій (оптимальна кількість слайдів 10-15; використовувати такі шрифти як Arial, Verdana, Serif; розмір шрифту 30-32);
- ◆ <https://osvitoria.media/experience/36-resursiv-shho-dopomozhut-vam-staty-osvitnim-guru-na-karantyni/> – для створення презентацій та візуалізації інформації;
- ◆ https://www.canva.com/uk_ua/stvoryty/ – для графічного дизайну;
- ◆ <https://www.pedrada.com.ua/news/276-kahoot-onlajjn-servis-dlja-stvorennja-viktorin-didaktichnikh-igor-i-testiv> – для створення вікторин, ігор і тестів;
- ◆ <https://sites.google.com/site/yfhjkmcrfz/skola-aktivnogo-navcanna/stvorennja-buktrejlera> – для створення буктрейлерів.

Одним з навиків цифрової грамотності є вміння поширювати контент у таких соціальних мережах:

- ◆ Twitter;
- ◆ Facebook;
- ◆ Instagram та інших;
- ◆ у відеохостингу YouTube.

Чудовим інструментом для впорядкування інформаційного контенту у соціальних мережах є різноманітні хештеги. Хештег – “символ ґратки” – слово або фраза, яким передує символ “#”. Можна об’єднувати групу повідомлень за темою або типом з використанням хештегів – слів або фраз, які починаються з #. Вони підвищують видимість повідомлень. За

їх допомогою можна пришвидшити пошук потрібних постів. Ще одне завдання хештегів – сортування. Хештеги доречні в кожній соціальній мережі, що підтримує цю функцію.

Спілкування у світі сучасних технологій відбувається за допомогою месенджерів, які мають багато функцій: боти, обмін файлами, відеозв'язок, секретні чати та багато іншого. До ТОП-5 найпопулярніших месенджерів відносяться:

- ◆ WhatsApp;
- ◆ Viber;
- ◆ Skype;
- ◆ Telegram;
- ◆ Facebook Messenger.

Наприкінці січня 2020 р. стартувала Національна кампанія з цифрової грамотності “Будь на часі”, яку провадить Міністерство цифрової трансформації України. Основна її мета – навчити цифрової грамотності 6 мільйонів українців за три роки. Попередньо було проведено дослідження, яке виявило, що 53% українців володіють цифровими навичками нижче базового рівня; у 47% є запит на навчання цифрової грамотності.

На основі цих даних було розроблено онлайн-програму з цифрової грамотності українців “Дія. Цифрова освіта” (<https://osvita.diiia.gov.ua/>), в якій розміщено безкоштовні онлайн-курси. Програма орієнтована на різні цільові аудиторії так як і необхідні цифрові навички мають бути доступні всім. На онлайн-платформі розміщено декілька курсів освітніх серіалів:

- ⊗ базовий курс із цифрової грамотності. Курс можна пройти українською, російською і жестовою мовами. В основі – міжнародний стандарт цифрової грамотності DigComp 2.1;
- ⊗ цифрова грамотність для вчителів на основі міжнародного стандарту DigCompEdu;

⌘ курс для батьків “Онлайн-безпека для дітей”.

Цікаво, що навчання на курсах відбувається у форматі освітнього серіалу, в якому кожна серія – це діалог між експертом і зіркою, а наприкінці – тестові завдання.

Згодом на онлайн-платформі “Дія. Цифрова освіта” буде розміщено у безкоштовному доступі 36 освітніх серіалів за участі експертів і селебріті.

Найважливішими партнерами для реалізації проєкту “Дія. Цифрова освіта” названо саме бібліотеки.

З огляду на це 26 травня 2020 р. Міністерство цифрової трансформації України підписало 4-сторонній меморандум про співпрацю з Комітетом Верховної Ради України з питань цифрової трансформації, Інтернет-Асоціацією України та ГО “Всеукраїнська громадська організація Українська бібліотечна асоціація” про цифрову освіту на базі бібліотек, в якому йдеться про спільне сприяння цифрової грамотності. З основними положеннями Меморандуму можна познайомитись за посиланням: <https://ula.org.ua/news/4582-vho-ukrainska-bibliotechna-asotsiatsiia-pidpysala-4-storononii-memorandum-pro-tsyfrovu-osvitu-na-bazi-bibliotek>.

Його підписання є дуже важливим, аби бібліотеки могли повністю виконувати функцію центрів навчання протягом життя.

У листопаді 2020 р. Мінцифра України запускає на онлайн-платформі “Дія. Цифрова освіта” національний квест на цифрову грамотність громадян за посиланням: <https://osvita.diiia.gov.ua/digigram>. Його завдання систематизовано за сферами знань європейської рамки цифрових компетентностей для громадян DigComp 2.1., адаптованої українськими експертами.

Цифрограм – це тест, який допоможе виявити рівень цифрової грамотності, прогалини у цифрових навичках і зорієнтує, які саме компетенції варто підсилити. Бета-версія Цифрограму пропонує дати відповідь на 90 запитань із 6 сфер:

1. Основи комп'ютерної грамотності.
2. Інформаційна та медіаграмотність. Вміння працювати з даними.
3. Створення цифрового контенту.
4. Комунікація і взаємодія у цифровому суспільстві.
5. Безпека у цифровому середовищі.
6. Вирішення технічних проблем. Навчання впродовж життя у цифровому суспільстві.

Кожна із цих сфер знань охоплює 5 компетентностей.

Отже, за допомогою цифрових технологій вирішується проблема систематизації і доступності інформації, незалежно від місця знаходження користувача. Адже в світі електронних інформаційних ресурсів відбуваються певні зміни: змінюються функції бібліотек – від локальних друкованих ресурсів до електронних, змінюються пріоритети видавництва – від створення ресурсів до створення сервісів, змінюються потреби користувачів – від отримання інформації до її систематизації і аналізу. Спостерігаючи таку тенденцію, стає зрозуміло, що цифрова грамотність є невід'ємною умовою успішності бібліотекарів у професійній діяльності.

Вебліографія

Грицина В. Цифрова грамотність: що це і навіщо українцям : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pingvin.pro/blogy/thoughts/tsyfrova-gramotnist-shho-tse-i-navishho-ukrayintsyam.html> (дата звернення 8.06.2020 р.). – Назва з екрана.

Дія. Цифрова Освіта : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://osvita.diia.gov.ua/> (дата звернення 22.06.2020 р.). – Назва з екрана.

Цифрова грамотність – неодмінна вимога сьогодення: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/cifrova-gramotnist-neodminna-vimoga-sogodennya/> (дата звернення 25.06.2020 р.). – Назва з екрана.

Онищенко О. Бібліотеки в цифровому середовищі: курс на індивідуальний інтегрований сервіс : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/sites/default/files/all_files/201910_articles_field_dop_mat_files/conf_onychenko_2019.pdf (дата звернення 25.06.2020 р.). – Назва з екрана.